

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Фана Фея**
**«Формування етностильових виконавських умінь майбутніх
магістрантів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним
підходом»**, подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність обраної теми дослідження

Сучасний феномен «повернення етнічності», зростання спроб сецесії та ірредентизму на етнічному підґрунті зумовили ефективність рефлексивно-інтеграційної концепції етнокультурного нетрадиціоналізму, яка мотивує так звані індігенні дослідження (indigenous methodology) – вивчення етнічних культур самими її носіями. Адже лише пам'ять отчого дому та чуття ментальної ойкумени можуть зігріти нашу остуджену душу. Причому, унікальним чинником відновлення її енграм постає інтонування (активне чи опосередковане). Ось чому саме homo musicus і його музично-виконавська діяльність володіє безпрецедентними можливостями для реалізації пасеїстичного поривання у сфері етнічного менталітету.

Означене поривання, згідно з позицією автора, постає прерогативою антипозитивістської (знання «як?») спрямованості інтерпретативного пошуку за законами нелінійних, незбагнених систем, спровокованих реальністю сучасного ВАНІ-світу у форматі «музичного мистецтва як лабораторії». У зв'язку з цим цілком доцільним видається вибір автором концепції і формату партисипаторного мистецького дослідження (PABR) за методологічною траєкторією епістемологічної рандомізації. Пропонована мандрівка у часі та просторі, з одного боку, дає музиканту-магістранту можливість встановлювати власні зв'язки, розпочинати власні рефлексування інтонованого етностилю у спосіб, який найкраще відповідає його ціннісній інтризі. З іншого боку, пропоноване дослідження – це не просто партисипаторна навігація, проєкт чергового «пористого стану» (типу серрсівського Porous Becomings had), що в ареалі різноманітних наукових шкіл (феноменології, медіа і комунікації, онтології та трансгуманізму) чинить опір систематизації і не шукає стандартного «порядку речей». Задля успішного вирішення проблеми «історичної, культурної, мовної і світоглядної прірви» у версіях спонтанного розуміння інтонованого смислу (докси) та його перформативних проєктів дисертант справедливо обирає цілком очевидний у цій педагогічній ситуації художньо-герменевтичний підхід.

Доцільність авторської позиції підтверджують визначені ним невіршені суперечності між:

- актуальністю освітніх завдань щодо формування етнонаціональної культури майбутніх магістрів музичного мистецтва та відсутністю практико-орієнтованої дидактичної стратегії її формування;

- переконливим декларуванням науковцями та педагогами-дослідниками необхідності екстраполяції положень герменевтики у сферу мистецької педагогіки та потребою в більш чіткому теоретичному розумінні сутності художньо-герменевтичного підходу в освітньому процесі мистецької перед-вищої і вищої школи;
- необхідністю забезпечення якості освіти та виконавської підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва для популяризації й культивування національних цінностей і традицій та відсутністю спеціальної методики формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Виокремлення означених суперечностей як каузальної передумови проведення дослідження в загальному контексті національно-культурної парадигми, яка набуває методологічного значення в сучасній педагогіці мистецтва в Україні та в Китайській Народній Республіці, закріплено нормативними й декларативними документами (в Україні Законом про вищу освіту, Стратегією розвитку вищої освіти до 2030 року; У Китайській народній республіці – «Модернізацією освіти до 2035 року», Планом розвитку вищої освіти до 2050 року – «Double First Class University Plan» та ін.), що також свідчить про беззаперечну актуальність дисертації.

Підтвердженням цього є виконання пропонованого дослідження як частини наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю у контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», а також відповідність його цілей програмним результатам навчання та компетентностям освітньо-професійної програми магістерського рівня освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертації Фана Фея обґрунтовано і експериментально доведено ефективність художньо-герменевтичного підходу у вирішенні проблеми формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва, зокрема:

- вивчено сучасний стан реалізації національно-культурної парадигми освітньо-професійної підготовки магістрантів, зокрема концепції етно-ментальної інтелігібельності (с.40-50);
- визначено кластерну сутність етностильового виконавського уміння майбутніх магістрів музичного мистецтва як поняття (с.86) та його концептосферу (етнічний стереотип (с.50), стиль, етностиль (с.68), етнокультура, етностильова музика);
- розроблено алгоритм формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва (с.86) і складну ієрархічну структуру його компонентів – **аксіологічно-мотиваційного** (елементи: *установчо-мотиваційний* і *ціннісно-рефлексивний*), **гностично-герменевтичного** (елементи: *знаннево-досвідний* і *герменевтично-*

концептуальний) та *етно-експлікаційного* (елементи: автентично-інструментальний та імплікаційно-імітативний) у контексті системогенези піаністичного виконавства (с.91-94);

- підтверджено каузальність вибору художньо-герменевтичного підходу як прескриптивної методології дослідження (с.101-107); конкретизовано його закономірності і дидактичні принципи (*педагогічної стимуляції, мультикультуралізму та етнокультурної толерантності виконавця, семіотично-контекстуального декодування його музичних архетипів, інтеріоризації набутих знань в художню свідомість особи та екстеріоризації її внутрішнього світу через оволодіння етностильовими традиціями фортепіанного виконавства*) – крізь призму транскультурного діалогу в його «генетично-онтологічному ракурсі» (с.117);
- розроблено поетапну авторську методику формування етностильових виконавських умінь (с.166), зокрема обрано групи методів, що спрямовані на мотивацію етнонаціональної свідомості та поліхудожнього світосприйняття у процесі інструментально-виконавської підготовки магістрантів (с.138);
- виокремлено таксономію педагогічних умов ефективного формування етностильових виконавських умінь (с.129-133) майбутніх магістрів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом (*створення освітніх обставин – для мотивації, застосування комплексу освітніх вимог – для осмислення і створення полікультурного середовища – задля оволодіння знаннями-уміннями художньо-герменевтичної інтерпретації етностильової музики*).
- визначено рівні сформованості компонентів етностильових виконавських умінь магістрантів (розвиненості етностильової виконавської техніки; оволодіння музично-риторичними засобами та автентично-інструментальними прийомами; міри оригінальності етностильової інтерпретації музичних архетипів);
- розроблено критеріальний апарат для оцінювання цих рівнів (на основі найсуттєвіших вимог сучасної технологічної методології (с.152-160);
- визначено та використано методи діагностики рівнів сформованості кожного показника етностильових виконавських умінь магістрантів (анкетування; тестування; цілеспрямованого опитування; педагогічного спостереження, сфокусованої бесіди, музичне аудіювання);
- обґрунтовано етапи експериментального впровадження методики формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва: аксіологічно-настановчий; пізнавально-інкультуральний; виконавсько-інтерпретаційний (с.167).

Достовірність означених наукових позицій і рекомендаційних висновків дослідження Фана Фея забезпечується:

- глибоким теоретико-методологічним обґрунтуванням, всебічним аналізом та доцільним використанням комплексу взаємопов'язаних методів (теоретичних, емпіричних, статистичних), адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження;

- ретельним аналізом широкого масиву вітчизняних і зарубіжних наукових джерел у філософському, соціологічному, культурологічному, феноменологічному, музикознавчому і психолого-педагогічному аспектах;
- результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки ефективності авторської методики формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва (за принципами каскадної моделі технологічної методології, тобто наявності чіткого відображення загальних закономірностей формування фахових якостей спеціаліста; наукової обґрунтованості критеріїв для визначення якості і ступеня сформованості фахових компетентностей; урахування когерентності усіх компонентів досліджуваної проблеми в ході розробки критеріального апарату; детермінованості та формалізації показників до кожного критерію);
- позитивними наслідками поетапного упровадження авторської методики в освітній процес підготовки магістрантів спеціальностей 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) і 025 Музичне мистецтво (зокрема, викладання таких дисциплін, як: «Основи дослідження і викладання художньої культури», «Теорія і методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у ЗЗСО», «Художня культура в освітньому аспекті»); у процес організації асистентської (етновиконавської, виконавсько-інтерпретаційної) практики магістрантів і аспірантів; у педагогічну практику магістрантів з інтегрованого курсу «Мистецтво» у ЗЗСО у ДЗ «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № від 29.08.2023 р.), а також участь автора у перформативних проєктах та арт-івентах як формах дослідницької лабораторії.

Таким чином, ясність цілей, валідність методів, надійність результатів і узагальненість висновків, якісний збір і систематизація даних, ефективний аналіз отриманих результатів доводять, що компетентні вчителі/викладачі музичного мистецтва мають і можуть оволодіти навиками розуміння семасіосфери інтонованих етностильових знаків і символів на емоційному, експресивному, інтелектуальному, етичному та духовному рівнях, втілюючи у власному варіанті етностильової виконавської інтерпретації загальнолюдські цінності. Повнота становлення і довершеність ступеня оформленості музичного смислу – антиномічної тріади сутності, її неявної присутності й вираження у інтонованих іконах, індексах і символах – зумовлені рівнем аскези *homo musicus*. Вирішення цієї проблеми у постхармсівській ситуації різоми музичних просторів, звісно, неймовірно ускладнюється, однак (всупереч законам кіберпростору) не втрачає актуальності.

Вірогідність цього здобутку підтверджена цілісністю та системністю аналізу адекватної репрезентативної вибірки, високою валідизацією та збіжністю статистичних розрахунків і результатів імітаційного моделювання, виконаного автором при коректному застосуванні методів теорії графів; статичним доведенням розбіжності між показниками експериментальної та контрольної груп за допомогою критерію φ^* кутового перетворення Фішера (Fisher).

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження Фана Фея достатньо повно висвітлені в 15 одноосібних публікаціях, з яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України; 8 статей у зарубіжних періодичних виданнях (включених до наукометричних баз), та 5 тез за матеріалами конференції.

Оцінка змісту і оформлення дисертації

Методологічно дисертацію вибудовано правильно. Успішне розгортання дослідницького пошуку відбувається *від* обґрунтування дисертантом теоретико-методологічних основ дослідження, визначення змістової сутності категоріально-поняттєвої його основи— *до* розробки та перевірки поетапної методики формування етностильових виконавських умінь магістрантів. Робота відзначається логічним викладом наукових результатів, структурною вираженістю та чіткістю, узгодженістю поставлених завдань і сформульованих висновків.

Так, у **першому розділі** дисертації на основі аналізу дисертаційних джерел, наукових розвідок, узагальнення вітчизняної та зарубіжної теорії і практики висвітлено етнокультурні орієнтири освітніх стратегій України і Китаю в контексті національно-культурної парадигми цих країн, обґрунтовано значущість освітньої галузі в культивуванні національної свідомості та світогляду молодшої генерації в межах концепції культуротворчої та людинотворчої місії мистецтва. Неупереджене перспективне розкриття сутності етностильових виконавських умінь здійснено на підставі вияву потенціалу музикомовних міфологем, використаних у музичному тексті в якості символічного вираження архетипу, який забезпечує емоційно-ментальну дієвість етномузичних морфем. Така авторська позиція дала змогу точніше висвітлити різні сторони досліджуваного феномену й чітко уявити його сутнісно-структурну характеристику, як когерентної сукупності цілого та його частин. З іншого боку, така диференціація допомагла виявити актуальні вектори в організації навчального процесу в музично-педагогічних закладах вищої освіти. Крім того, чітке розуміння сутнісних структурних характеристик досліджуваного явища дозволило Фану Фею розробити методику формування етностильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва.

У **другому розділі дисертації** обґрунтовано методологічні засади дослідження проблеми формування етностильових виконавських умінь у майбутніх магістрів музичного мистецтва і на підставі з'ясування багатовекторності, пролонгованості та багаторівневості досліджуваного процесу запропоновано посилити його освітній інструментарій художньо-герменевтичним, стильовим, культурологічним і творчо-діяльним науковими підходами, їх педагогічними принципами та дидактичними методами. Їх перелік запропоновано на підставі дискурсивного аналізу стратегем освітнього процесу. А на підставі огляду денотативних і конотативних значень слова «педагогічна умова» визначено комплекс «обставина – вимога – середовище» як алгоритм ефективної організації досліджуваного процесу.

Результатом обсерваційного дизайну рефлексувань постало створення моделі формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом та її візуалізація (с.136).

Третій розділ дисертації – «Дослідно-експериментальна робота з формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом» – включає дослідження рівня сформованості етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва та експериментальну перевірку ефективності методики формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом. Ключовими характеристиками опису інтервенційного, описово-аналітичного, проспективного, крос-секціонного, перехресного дизайну дослідження є надійність (інструментів, методик вимірювання, відтворюваності отриманих результатів), валідність і узагальнюваність (застосовність результатів дослідження до всієї генеральної сукупності, збалансованість всіх перерахованих характеристик).

Укладені дисертантом додатки (14, представлені на 30 сторінках) логічно й гармонійно доповнюють зміст дисертаційного дослідження (анкети і тестові завдання (в т.ч. у формі етномузичного аудіювання) на обізнаність у музичному інструментарії, жанровій палітрі, музичній семасіології українського і китайського фольклору; візуалізація етнофестивалів, перформативних форм і арт-івентів, відзнак авторської виконавської діяльності).

Отже, характеристиками змісту і оформлення дисертації є: чітка структура і логічність, послідовність викладу; обґрунтованість методології дослідження; грамотно підібрані інформаційні джерела та порівняльний аналіз їх авторів-опонентів; обґрунтована аргументація отриманих висновків і можливість їх подальшого застосування на практиці; креативні, грамотна інтерпретація отриманих результатів: актуальні дані, вичерпні рекомендації щодо подальшого впровадження в теорію/практику етнокультурної музично-виконавської діяльності магістрантів. Тобто робота відповідає вимогами пунктів 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами)) та основними положеннями «Вимог до оформлення дисертації» (затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40).

Побажання щодо змісту дисертації

1. Безумовною заслугою автора, як коуча партисипаторного дослідження, є вибір проблеми етнічної ідентифікації особи у нашому глокалізованому світі. Втім, різноаспектна подача його позиції потребує деякого уточнення: ідеться про експансію, а чи адаптацію, тобто а) про національний, регіональний, самозосереджений стоїцизм; б) поглинання зовнішнього соціокультурного простору («вони») внутрішнім світом «ми»; в) транснаціональну модифікацію ідентичності як гіперпростору культурного діалогу етносів на основі конфуціанської ідеології контактної ментальності – єднання без уніфікації,

«незмішаного сусідства» національних традицій за принципами споглядабельності, етнічної толерантності, обачності, співчуття, віротерпимості; чи, нарешті, про трансдержавну ідентичність «туристичного менталітету». Задля більшої очевидності, можливо, варто було б передбачити реалізацію антропологічного принципу вивчення музичної ментальності.

2. При обґрунтуванні художньо-герменевтичного підходу як методологічної основи вирішення мети дослідження дисертант справедливо відзначає, що для герменевтичної логіки, поряд із врахуванням її явно усвідомлюваних моделей (перекладу тексту, редукції змісту до варіацій відомих значень, результату пояснення), популярності набуває раціоналізація нераціональних смислів, неявно присутніх в уявному змісті знаково-символічних систем етномузики. У цьому випадку інтонована креативність, з одного боку, стикається із ситуацією Сократового кола знання (*dianoa*), а з іншого – поступово "демістифікує" аспекти непізнаного. Йдеться про інтерпретацію як вільну смислову творчість (*doxa*), тобто за принципом рандомізованої епістемології. Він якраз забезпечує введення в інтоноване мислення магістранта (на певному етапі пошукового шляху) особливої «дизайнної випадковості» (Е. де Боно). Адже реалізація гностично-герменевтичного компоненту досліджуваного феномену, зокрема його третього показника – «ступеню оригінальності художніх концептів» за принципом *семіотично-контекстуального декодування музичних архетипів* – без духовної активності самого респондента в жодному разі не передбачає вихід на рівень епістеми (§1.1).

3. У процесі упровадження авторської методики, спрямованої на імплементацію теоретично обґрунтованої функційно-структурної дидактичної системи формування етностильових виконавських умінь в майбутніх магістрів музичного мистецтва, серед інших відбувалася реалізація методу *вербальної реплікації та методу «ідентифікація етностильових атрибутів музичного твору»*. Утім, представлені аналізи музичних творів не виходять за межі аналізу *означуваної музичної форми*. Семасіологія *означеного* – інтонованих знаків, ікон, індексів, символів музичного змісту, тобто уся музична риторика лише частково постала предметом уваги магістрантів і дослідника (сс. 175 - 177; 182-184; 188-192).

4. Дисертант чимало уваги приділяє вивченню питання етнокультурної компетентності музикантів-магістрантів. Утім, на жаль, не до кінця розкритою залишилась проблема музичної системи цінностей китайських і українських магістрантів та їх порівняльний каузальний аналіз.

5. Особливої уваги заслуговує авторський унікальний проект методичного забезпечення реалізації кожного з шести завдань. Конкретизуйте, будь ласка, місце у ньому виконавської діяльності Ваших студентів.

Вище зазначені міркування і побажання не є принциповими, носять рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку результатів дослідження.

Висновок

Дисертація Фана Фея «Формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрантів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом» є ґрунтовним, самостійним, завершеним дослідженням, що за беззаперечною науковою новизною, теоретичним і практичним значенням заслуговує позитивної оцінки. Дисертація подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) і відповідає чинним вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, що дає підстави для присудження Фану Фею ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за Спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри музикознавства
та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного
університету імені Володимира Гнатюка

Людмила КОНДРАЦЬКА

Підпис: *Свиридушко Н*
в і д ч у ю:
начальник відділу кадрів
Свиридушко Н

Висновок

Дисертація Фана Фея «Формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрантів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом» є ґрунтовним, самостійним, завершеним дослідженням, що за беззаперечною науковою новизною, теоретичним і практичним значенням заслуговує позитивної оцінки. Дисертація подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) і відповідає чинним вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, що дає підстави для присудження Фану Фею ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за Спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри музикознавства
та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного
університету імені Володимира Гнатюка

Людмила КОНДРАЦЬКА

Від імені
в і д ч у ю:
загальною відділу кадрів
*Гобсема Гем